

הפרם הראשון. תוכניתו של קלארווין מציעה מלבן מוקף עמודי אבן מרובעים, במידות של מטר על מטר ובי גובה של 17'20" מטר. אולם הכנסת, שצורתו מוארכת כ- 17'20" מטר. אולם קולנוע, נמצא במרכז המלבן כשתי חצרות פנימיות משני צידי. משרדי הכנסת, אולמות הכניסה, המסעדה וה- ספרייה מסודרים מסביב. החזית מוטרדת עליידי העמודים.

לקוחותיהם: הם התרגלו לכך, כי למכשיר הכתיבה יש צורת נוצה, והם רצו בצורה זאת גם לאחר שהתחלף לחלוטין החומר שממנו נוצר. אופייניות לא פחות היו המכוניות הראשונות, שבחלקן הקדמי הורכבה צורת סוסים רתומים. גישה שמרנית זאת פועלת גם בעולם הבניין. החילופים בחומרי הבניין הם נדירים ואיטיים. הצורה מתגבשת במשך שנים רבות. בתקופות מסוימות לא השתנתה צורת הבניין במשך מאות שנים. הבונים לא נטו לזכור כי סגנון הבנייה שלהם הוא תוצאה של חומרים מסוימים, ואופן השימוש שהם מכתיבים. אדרבה, סגנון הבנייה קודש, הפך לצורה הנחשבת לכלילת היופי, שאסור לשנותה שינוי מהפכני עם התחלף החומרים ותנאיהם. בנייה האבן של ימי הביניים, למשל, חיבו מספר רב של קשתות תמיכה מארכות. היתה זאת השיטה היחידה לבנות גגות יציבים. אך תקופה ארוכה חלפה, בטרם הצליח הבטון

שני נושא אחר בו עוסקת הכנסת בהתלהבות ובעניין יותר מאשר בכל נושא אחר. נושא זה היה: הכנסת. אדם הוא, כידוע, קרוב לעצמו, ואין דיון ער ושופע יותר בין 120 הנבחרים של ישראל מאשר זה העוסק בהעלאת המשכורת של החייכים, בגימלאות או בסידורי נוחות אחרים, הבאים להקל מעל הכנסתאים את חייהם הקשים בשירות הציבור. מבחינה זו, היה החודש האחרון חודש גדול ורבעילות בחייה הצנועים והאפורים של כנסתי ישראל. קודם כל, התבשרה הכנסת כי מיליונר יהודי שנפטר, הניח כסף די הצורך כדי לבנות לה בית מסוחר ומרהח. שום ידיעה על שיכון-עולים לא יכלה להרנין כך את לב נבחרים העם. כעבור ימים אחדים, נודע כי קיימת גם תוכנית שזכתה בתחרות האדריכלית החשובה ביותר של ישראל מאז קומה. השתתפו בה 35 מטובי האדריכלים של המדינה, שעמלו על תוכניתיהם יותר משה חודשים, השתדלו ליצור יצירת-ענק ארכיטקטונית. הטכס בו עמד יושב-ראש הכנסת יוסף שפרינצק להכריז על הזוכה בתחרות זאת היה חגיגי מאד. האיש בעל השמפם קם על רגליו, כשבידו מעטפה תכולה קטנה, הניף אותה לעיני כל הנוכחים. פתח אותה לאט לאט והוציא מתוכה פתק קטן. באוזני הקהל המתוח, שהיה מורכב משריי-ממשה, חברי-כנסת ואדריכלים, קרא שפרינצק את שם הזוכה המאושר. היה זה האדריכל הר ירושלמי החתיק יוסף קלארווין, בן ה-64.

חשדות של פרוטקציה, חששות של שיפוט לקוי, הדים של מקה-ומאכר וביטוי שלטון-כת מאיר - יצרו השבוע את

השערו ריה

בבנין הכנסת

עוד לפני שהתפזר השבוע המעמד החגיגי, בו נמסר מי זכה בתחרות לתיכנון בנין-הכנסת החדש, קמה צעקה בציבור האדריכלים בכל רחבי הארץ. הבנין שאינו קיים, שהיה צריך לסמל את ההוד וההדר של המוסד הריבוני של המדינה, כבר הפך תחת זאת לסמל של משהו אחר לגמרי: התנוונות היצירה התרבותית בארץ, שיעבודה למש-טר עכור של קונויות, ושיטת שיפוט-אמנו-תי לקויה לפי הכלל: „פרוס לי ואפרוס לך“.

היצו לדחוק כליל את רגליה של הכיפה האופיינית לבנין-אבן והמיתרת כליל בבניית הבנין החדש. המאה העשרים הורמה לעולם הארכיטקטורה שפע של אפשרויות חדשות. הבטון ניתן לשימושים חדשים ונועזים בצורות שונות, כשהוא יוצר עמודים, גגות תלולים, קורות וכרכובים. לא פחות מזה ניתנים לניצול מכנים של פלדה או אלומיניום, הנותנים דרוך לדמינו של האדריכל. הזוכית והחומרים הפלאסטיים יוצרים גם הם כרי אפשרויות נרחבים ביותר, ניתנים לאדריכל בעל מעוף לנצל את כוח דמינו.

סגנון היטלר וסטאלין

ח זמרים אלה נוצלו בצורה מזהירה עליידי כמה מן הארכיטקטים הגדולים של העולם, כדי ליצור בעזרתם מבנים יעילים ביותר למטרתם, ועם זאת חדורי יופי צורתי חדש, שאינו דומה בשום פנים לסגנון הבנייה המסורתי המבוסס על שימוש בחומרים אחרים. בין אלה התפרסמו בראש ובראשונה האדריכל הצרפתי אוגוסט פרה, האדריכל הצרפתי צ'ארלס אווארד ז'נרה (לה'יקורבווייה) יוצרה של העיר המתוכננת-מראש צ'אנדיגאר, בירת פינג'אב בהודו, ח'לטר גרופיוס הגרמני, ולודוויג מיס ואן-דר-רווייה, אדריכל גרמני. קבוצה אחרת של ארכיטקטים, שפילסה נתיבות חדשות בשדה הבניין, התגבשה במדינות דרום-אמריקה, והישגיהם של אלה נוצלו לא מעט בבניינים החדשים היעילים הנבנים

השלטון עצום, האדם הוא אפס

ש פרינצק לא היה היחיד. השבוע אירע בציבור האדריכלים מאורע חסרי תקדים: הועד הארצי של איגוד הארכיטקטים התכנס לשיבה, בה הוחלט לפעול למען מני-עת הקמת בנין-הכנסת לפי תוכניתו של קלארווין, שאושרה עליידי השופטים. טענותיהם של מרבית האדריכלים בארץ:

- רוח המאה העשרים, שיצרה גישות חדשות לאמנות הבניין, אינה משתקפת כלל בתוכנית זאת, המתעלמת גם מכל ההישגים החדשים בחומר בניין ובעיצוב.
- לא פחות חסרה בבניין רוח הארץ והמתהחה בה, במקום דינאמיות והתעוררות, מציג הבניין נוקשות סטאטית מבוזרת.
- אתידות הצורה, שביסודה מונחת שי-אימה למונומנטאליות, מגיעה למעשה עד כדי שיעמום צורתי, סימטריה חדונית וקי-שיחות גיאומטרית המשעממות את המסתכל.
- בסגנון הבית ניכרת נטייה לניאורקלאסיציזם, האופייני למשטרים רודניים ושמרניים, בעוד שבנייני-ציבור חדשים במדינות חופשיות ומתקדמות נושאים תמיד אופי פחות ואחרים יותר, המסכיבי פנים יותר, והמשתדל להרגיש פחות את עוצמת השררה השלטונית לעומת אסתוחו של האדם העומד מול הבית.
- אין כל מיוג בין הבניין לבין הנוף, בו הוא עתיד לקום. התוכנית איננה מנצלת כלל את המדרונים הטופוגראפיים הטבעיים של השטח, אלא אדרבה — מחייבת מילוי עפר בכמויות עצומות ובמחירי עצום כדי לבטלם. הבית זר ותלוש מנופו הירושלמי. במקום להתאחד אתו לשלימות אחת, נוצר בין הבניין והנוף ניגוד צורתי חריף המביא לדיס-הרמוניה בתמונה הכללית של הנוף.

הסוס לפני המכונית

ה וויכוח, שפרץ בהזדמנות של סיום התחרות, לא היה חדש לא בארץ וגם לא בעולם. מאז ומתמיד היה הטעם האנושי שמרני יותר מאשר חייבה ההתפתחות הטכנית והתרבותית. כאשר הומצא לראשונה קולמוס הברזל, והתבטל הצורך לכתוב בנוצות-אחו מחודדות, יצקו התעשיינים הראשונים של מכשיר הכתיבה החדש את עטיהם בצורה של נוצות אחז. היתה זו צורה בלתי-נוחה בהחלט להחזקה ביד הכותבת, אבל היצרנים ידעו את נפש